

DIRU PALTSOAK

DIRU PALTSOAK

Oto kartzelan egona dogu eta an barruan egin ebazan berealdiko ezaupideak. Aietako bat zan Krispolo jauna.

Krispolok esku-beatzak ariñak oso: iñor konturatzeke ateratzen ebazan praka-poltxikoetatik bertan gordeta egozan diruak. Ura erreztasuna eskuetan. Zoragarri!

* * *

Goiz batean, Donostia'ko kai inguruan, orra or nun datorren Krispolo karrerako automobil gorri aundi batean.

—Kaixo, motel.

—Kaixo.

—Nundik nora, Oto?

—Emendik ara, Krispolo. Eta, i?

—Andik ona.

—Au dok kotxe ederra, Krispolo. Nun arrapatu dok?

—Arrapatu? Ez, mutil, neure diruekin ordaindu joak.

—Ire diruekin? Ez joat sinisten.

—Sinistu bearko, alan dok eta.

—Orduan, ori ala ba'da, diru paltsoekin ordaindu dok.

—Zoroa naizela usten al dok diru paltsoak arrapatzeko, ele...?

ARTZAINZA: Trikuarriak, arrespillak eta zut-arriak

Artzaintza aspaldikoa dogu gure artean (bost milla urtekoa gutxienez); baiña, gaur egun ez dau oraindik bere garrantzirik galdu.

Trikuarriak (dolmen), arrespillak (cromlech) eta zut-arriak artzaien lanak dira. Eneolitos edo Tupiki Arokoak dira: brontze garaikoak, alegia. Brontzea arria baiño gogorragoa da eta orregaitik gizonak arria itzi eta brontzeari eldu eutzon bere armak eta lanabesak egiteko. Tupiki edo brontze aroan gertatu zan, artzaien denboretan. Artzaintza sortuta gero.

Millaka urteetan zear gure aurrekoek basoetako piztiak eta abereak arrapatzen ebezan jateko eta bere gorputza jazteko. Gerora abereak arrapatu eta ezi egin ebezan (txakurra, ardia, auntza, beia, zaldia) bere probetxurako; orrela ez zuan basora eta mendira joan bearrik piztiak arrapatzeko, etxean eukazan abere orolik... Ordurarte eiztaria zan gizona eta eizetik bizi zan; gero artzai egin zan... baiña eizeari, ez dautzo sekulan itzi. Ez gaur bertan ere. Nere lagun batzuen baserrian, erritik oso urrun dagoena, beiak daukez ikullua bete, larrabeiak mendian eta ardiak; lau gizaseme dira eta lau eskopeta daukez, bakoitzentzako bat: semeentzako bi tirokoak eta aitarentzat eta osabarentzat, bost tirokoak...

* * *

Euskalduna artzai biurtu zanean, orduan asi zan batetik bestera bedar-billa, bere abereak aurretik ebazala. Ibilkera oietatik sartu ziran gure errira trikuarriak, arrespillak eta zut-arriak. Eiztari bakarrik zanean, kobeetan bizi zan eta leizetan bertan edo bere inguruan eortzen ebazan bere ildakoak. Gero, barriz, artzaintzari eldu eutzonean, bere bizi-tza mendi-garaietan igaro ten eban eta ain goeitan sortzen zitun ildakoak trikuarrietan eta arrespilletan. Trikuarrietan osorik eta egozan lez ipinten ebezan ildakoak; arrespilletan, berriz, lenengo erre eta gero errautsak arrespillen erdian egindako zulo batean sartu, lurrezko ontzietan eta ezer gabe ere bai.

Trikuarri eta arrespilletan gauzatxo asko arkitu dira: lurrezko ontzi-zatiak, ikatza, ezur erdi erreak, errizko tresnek, aizkora txiki-txikiak kutun bezala erabiltzekoak eta abar.

Oraingo artzaiek lengo artzaien tokietan bizi dira.

Toki berberetan. Joxe Miel Barandiaranek diñonez, bazan artzai-txabola bat (Aralarren uste dot) trikuarri baten gaiñean egina.

ARRINDA'TAR ANES

UNE, TINI...

Bakoitzarekiko bizigune ezbarदिनेz une bakoitzari bere alangoa dario, bizitza zear poz-atsegin edo, samiiñez zorituriko ainbat gertaera, ondorio.

Ordua ordu da, ta, minutua minutu... danontzako bardiña bere iraun-aldia ta, bizidun danok neurri beraz neurtzen gaitu leporatuz eriotzazko elburu larria.

Bai, lagun, zuk nik negar dagidan bitartean barre dagizu bizikiro zoriontsu, alai edo, alderantziz negar, nik barre egitean.

Une, tini..., Gure izate onen barruan... Zenbat eriotasunezko zauri ta bizigai, gure aldiberazko ibilizko munduan!

MUNIAITEGI-TAR SABIN